

9. Васильєв В.П. Сільський зелений туризм / В. П. Васильєв //Туризм сільський, зелений. – 2007. – № 4. – С. 4-6.
10. Горішевський П. В. Сільський зелений туризм: організація гостинності на селі: підручник /П. В. Горішевський, В. П. Васильєв, Ю. В. Зінько. – Івано-Франківськ: Місто-Н, 2003. – 148 с.
11. Козявкін А.П. Миколаївщина./ А.П. Козявкін. – Миколаїв: ПП Шамрай, 2003. – 144 с.
12. Кудла Н.Є. Основи сільського туризму: наук.-теорет. аспект / Н.Є. Кудла. – Дрогобич : 2006. – 62 с.
13. Федорченко В. К. Історія туризму в Україні / В. К. Федорченко, Т. А. Дьорова. – К.: Вища школа, 2002. – 195 с.

І.В. ОСТАПЕНКО

ПРОБЛЕМИ ЗОВНІШНЬОЇ МІГРАЦІЇ В УКРАЇНІ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ

Одним із важливих чинників, які зумовляють зміну чисельності населення країни та його перерозподіл між окремими регіонами та населеними пунктами, є міграції населення. Міграціями називають просторове переміщення населення територією відносно місця проживання з перетином адміністративних меж, з поверненням до постійного місця проживання або без повернення. Вони мають різну інтенсивність, спрямованість, тривалість залежно від багатьох причин.

Кожна країна так чи інакше стикається з проблемами міграції, здійснюючи міграційну політику. В залежності від демографічної ситуації та запитів власних економік, національні уряди стимулюють або обмежують приїзд іноземців. Тому тематика зовнішньої міграції зараз є як ніколи актуальною.

Після набуття Україною незалежності одним із здобутків демократизації суспільства стало забезпечення вільного пересування громадян, тому у ХХІ ст. вплив трудової міграції на життєдіяльність українського суспільства значно посилюється. Актуальність проблеми полягає в тому, що зовнішня міграція в Україні на сьогоднішній день є однією з найсерйозніших державних проблем, оскільки, законодавча та виконавча влади не встановлюють чіткі засади державної міграційної політики, не розширюють коло країн, з якими можливо укласти угоди про взаємне працевлаштування громадян, недостатньо вживають заходів щодо соціального захисту наших мігрантів, зокрема.

Протягом останніх десяти років досліджувались демографічні і соціально-економічні характеристики учасників зовнішніх міграційних процесів. Дослідження і комплексний аналіз українських мігрантів представлений у монографіях С. І. Пирожкова, О. А. Малиновської, О. У. Хомри. Аспекти зовнішньої трудової міграції українських громадян досліджує І. Прибиткова, Е.М.Лібалова, О.В.Позняк та ін.

Метою дослідження є виявлення основних тенденцій та напрямків зовнішніх міграцій в Україні, а також аналіз головних проблем і перспектив розвитку даного процесу.

Міжнародна міграція породжує гострі соціально-економічні проблеми. Так додаткова конкуренція на ринку праці призводить до зростання безробіття. Крім того, масову міграцію завжди супроводжують зростання соціальної напруженості в суспільстві, конфлікти на расовому, національному та регіональному підґрунті, зростання злочинності та інших негативних явищ (рис. 1).

Рис. 1. Наслідки зовнішньої міграції (за даними[4]).

Масовий виїзд громадян України закордон, особливо жінок, супроводжується зниженням показників народжуваності, соціальним сирітством, підвищенням захворюваності внаслідок виснажливої праці на чужині. За таких умов постає нагальна потреба у глибокому дослідженні основних напрямів зовнішньої трудової міграції, чинників, які спонукають громадян України до неї, а також наслідків трудової міграції. Також відмітимо, що на жаль не ухвалюються ефективні заходи, спрямовані на те, щоб українці не тільки не виїздили за кордон, а, навпаки, поверталися на батьківщину.

У силу економічних причин основні потоки мігрантів завжди направлялися з країн з низькими особистими доходами в країни з більш високими доходами.

Найбільш типовими причинами міграції є:

- бажання кращих умов і якості життя;
- можливість реалізації своїх професійних орієнтацій: отримання роботи в іншому місці проживання на кращих умовах оплати, за фахом і на омріяній посаді;
- потреба в оновленні життя, визначеній культурі і знаннях;
- зміни в регіональному розміщенні виробництва, його реструктуризації;
- стан здоров'я і необхідність змін кліматичних умов;
- сімейно-шлюбні відносини, об'єднання з близькими;
- соціальні і етнічні конфлікти, війни;
- трудові конфлікти і конфлікти в сім'ї;
- випадкові обставини та інше [1].

Так однією з причин міграційної активності в Україні на сьогодні став військовий конфлікт на сході країни, що слугує значному зменшенню населення України. Війна на сході України або Війна на Донбасі – військовий конфлікт, розпочатий російськими загонами, вторгнення яких у квітні 2014 року на територію українського Донбасу відбулося після захоплення Росією Криму, а також серії проросійських виступів в Україні і, власне як результат проголошення «державного суверенітету» ДНР. Конфлікт має характер міжнародного і став продовженням російської збройної агресії проти України. За географічним масштабом він є локальним і охоплює частини Донецької і Луганської областей України.

У результаті анексії Криму та військових дій на Донбасі в 2014-2015 рр. виник потік не лише внутрішньої, а й зовнішньої вимушеної міграції. Кількість клопотань про притулок, поданих громадянами України в європейських державах, перевищила в 2015 р. 22 тис., що було на третину більше, ніж 2014 р., і в понад 20 разів більше, ніж 2013 р. Найбільше таких клопотань подано в Італії, Німеччині, Іспанії та Польщі. Разом із тим, кількість поданих українцями заяв становила лише 1,7% усіх клопотань про притулок, поданих в країнах ЄС. До того ж, лише нечисленні українці отримали позитивні рішення за своїми зверненнями. У 2015 р. Статус біженця в країнах Євросоюзу у відповідності до Женевської конвенції 1951 р. набули 415 громадян України, додаткову форму притулку за гуманітарними міркуваннями – 1150 осіб [5].

Якщо зменшення населення внаслідок демографічних процесів цілком природне і притаманне розвиненим країнам світу, то зменшення населення внаслідок еміграції вказує на сукупність несприятливих умов всередині країни, через які населення змушене брати участь в міжнародних міграційних процесах.

У 2014 р. сальдо міграції хоч і залишилося додатнім (22,3 тис.) однак стало на третину меншим, ніж у 2013 р. (32 тис.), що показує негативну тенденцію, зокрема зростання виїжджаючих з України [2].

Тому можна стверджувати, що Революційні події 2013 року, війна й зовнішня агресія вплинули на всі аспекти життя українців, зокрема і на їх міграційну поведінку.

Сьогодні наша держава переживає період четвертої хвилі міграції, який відзначається помітним зниженням інтенсивності стаціонарних міграцій (зміна офіційного місця проживання) та зростання інтенсивності різних форм трудової міграції – легальної, напівлегальної, нелегальної. Однак варто відзначити, що війна на сході України змусила переселитись значну частину населення за межі території конфлікту, зокрема і за межі держави.

Найбільшими країнами – рециєнтами вітчизняної робочої сили є Російська Федерація (протягом 2012-2014 рр. працювало 511 тис. співвітчизників), Польща (168, 4 тис.чол.), Італія (156 тис.чол.) та Чеська Республіка (153 тис.чол.). Також значні потоки трудових міграцій спрямовані до Іспанії, Німеччини, Угорщини, Португалії та Білорусії (рис. 2) [2].

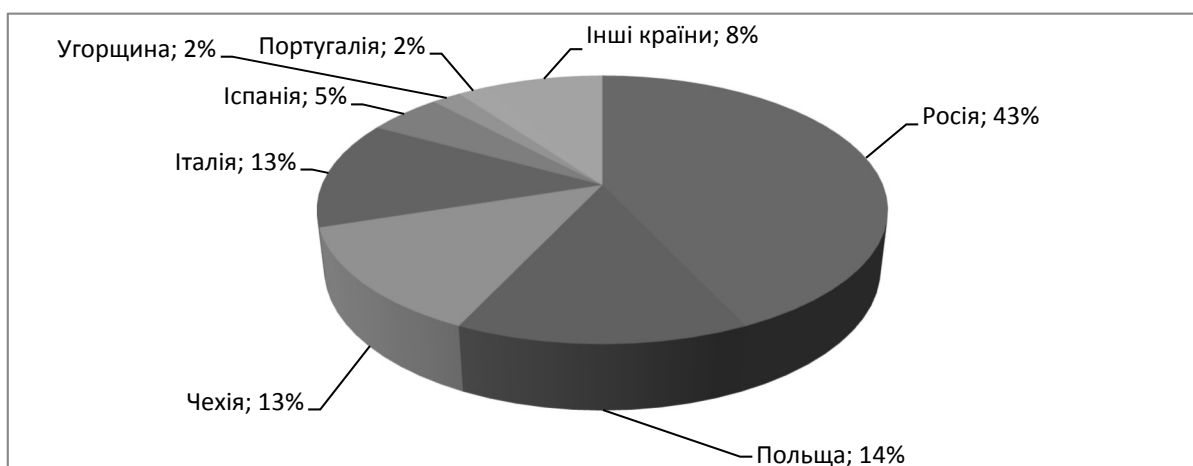

Рис. 2. Географічна спрямованість українських трудових мігрантів (2012 – 2014 рр.) (за даними[2]).

Враховуючі політичні події, які відбувалися в Україні з початку 2014 р. та різні заходи щодо стабілізації ситуації, можна прогнозувати зменшення кількості мігруючих до Росії, особливо це стосується мігрантів із західних областей України. Як альтернативу мігранти можуть обрати країни ЄС, крім того, цьому сприятиме і спрощення візового режиму. Треба зауважити, однак, що висновок про скорочення трудової міграції до Росії і прискорення переорієнтації трудового міграційного потоку на захід стосується більшості населення України, проте не мешканців окупованих територій, де ситуація кардинально інша. Для останніх виїзд на роботу до Росії є єдиною можливістю. Саме з них, очевидно, рекрутуватиметься й основний склад переселенського потоку в сусідню країну.

Також упродовж останніх двох років значно зросла чисельність українців, які виїхали на навчання за кордон. За даними щорічного моніторингу кількості українських громадян, які навчаються у закордонних університетах на денній формі навчання, що здійснюється аналітичним центром CEDOS (охоплює 34 країни світу), у 2013/2014 навчальному році за кордоном навчалися вже 47724 громадян України. Найбільше з них у Польщі (15 тис.), Німеччині (9 тис.), Росії (6 тис.), Канаді (2 тис.), Чехії (2 тис.), Італії (1,9 тис.), США (1,5 тис.), Іспанії (1,4 тис.), Франції (1,3 тис.), Великобританії (1 тис.) [2].

Отже, на сьогоднішній день ми бачимо, що зовнішня міграція набрала загрозливих для нашої держави масштабів. Вона вже є питанням національної безпеки. Дієвим засобом проти зовнішньої міграції може бути динамізація економічного розвитку, зростання економічної активності та зайнятості населення, а на цій основі підвищення життєвого рівня, зростання рівня освіти та медицини тощо. Висуваючи це як мету на майбутнє та як сподівання, можна дійти висновку, що на сьогодні необхідно враховувати міграційну ситуацію під час розроблення економічних і соціальних програм, виходячи з особливостей конкретних регіонів.

Тому, Україна в напрямку державної міграційної політики в питанні виїзду громадян України за кордон для тимчасового перебування з метою працевлаштування повинна:

- створити умови для мінімізації стихійної зовнішньої трудової міграції громадян України;
- встановити належний контроль за зовнішньою трудовою міграцією, припинити діяльність комерційних посередницьких структур, що незаконно займаються організацією зовнішньої трудової міграції;
- створити соціально-економічні умови для інвестицій в економіку держави коштів трудящих-мігрантів;
- забезпечити піклування та захист громадян України, які тимчасово перебувають за кордоном [3,4].

Список літератури:

1. Вишнеvsька О.А. Сучасна міжнародна трудова міграція та державна міграційна політика/ О.А. Вишнеvsька // Статистика України. – 2008. – №2. – С. 87-91.
2. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>. – Назва з екрану.
3. Довжук Б. Актуальне регіональне дослідження трудової міграції / Б. Довжук // Україна: аспекти праці. – 2005. – № 3. – С. 37-39.
4. Малютін І.А. Трудова міграція з України: тенденції розвитку/ І.А. Малютін // Зовнішня торгівля: право та економіка. – 2008. – № 2. – С. 97-102.
5. Міграція як чинник розвитку в Україні. – К.: МОМ, 2016. [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://www.iom.org.ua/sites/default/files/mom_migraciya_yak_chynnyk_rozvytku_v_ukrayini.pdf – Назва з екрану.